

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Práva kupujícího ze zákonné a záruční odpovědnosti prodávajícího za vady - právo na výměnu věci (součásti)

Právo kupujícího na výměnu věci prodané v obchodě vyplývá z ustanovení § 616 odst. 3 a § 622 odst. 1 a 2 po novele OZ. V případě obou ustanovení jsou důvody pro uplatnění tohoto práva různé. Právo na výměnu věci podle § 616 odst. 3 může kupující uplatňovat z titulu zákonné odpovědnosti za vady, a to bez ohledu na to, zda-li věc již byla kupujícím použita či nikoli.

Práva kupujícího ze zákonné a záruční odpovědnosti prodávajícího za vady - právo na výměnu věci (součásti)

Právo kupujícího na výměnu věci prodané v obchodě vyplývá z ustanovení § 616 odst. 3 a § 622 odst. 1 a 2 po novele OZ. V případě obou ustanovení jsou důvody pro uplatnění tohoto práva různé. Právo na výměnu věci podle § 616 odst. 3 může kupující uplatňovat z titulu zákonné odpovědnosti za vady, a to bez ohledu na to, zda-li věc již byla kupujícím použita či nikoli. V tomto směru tak oproti dosavadní právní úpravě dochází k posílení práv kupujícího[1]. Z titulu záruční odpovědnosti pak může kupující právo na výměnu věci uplatňovat na základě ustanovení § 622 odst. 1 a 2 po novele OZ[2]. Pokud jde o znění druhého odstavce § 622[3], v jeho obsahu nedošlo po novele k žádné změně na rozdíl od prvního odstavce § 622[4], kde je kupujícímu nově dána možnost, aby kromě odstranění vady žádal výměnu věci (součásti), není-li to vzhledem k povaze vady neúměrné. Není-li takový postup možný může kupující dokonce požadovat přiměřenou slevu z ceny nebo od smlouvy odstoupit.

Smyslem uplatnění a realizace práva na výměnu věci je dosáhnout nového plnění ze smlouvy o prodeji v obchodě namísto původního plnění, které se ukázalo vadným. Prodávající poskytuje kupujícímu toto nové plnění na základě uzavřené smlouvy o prodeji v obchodě a v jejích mezích. To znamená, jak již bylo zmíněno, že při výměně věci nedochází k zániku smlouvy o prodeji v obchodě uzavřené mezi prodávajícím a kupujícím. Již z tohoto důvodu je tedy třeba výměnu věci důsledně odlišovat od odstoupení od smlouvy o prodeji v obchodě a jeho následků[5].

Kupující nemá právo na to, aby mu prodávající vyměnil vadnou věc za jinou, která by se od původně odevzdané věci odlišovala. Má právo na výměnu vadné věci pouze za takovou, která bude značkou, typem, provedením apod. shodná s původně odevzdanou věcí. Jak vyplývá z dostupné judikatury, drobnější odlišnosti mezi původně odevzdanou prodanou věcí a novou, vyměňovanou věcí, k nimž dochází při průběžné inovaci výrobku a které se nemusí projevit ve zvýšení ceny, nejsou ovšem na závadu.

Vzhledem k tomu, že uplatněním práva na výměnu prodané věci a jeho realizací není dotčena existence smlouvy o prodeji této věci v obchodě, nemá výměna vliv ani na dohodu účastníků uvedené smlouvy o ceně. Z toho vyplývá, že došlo-li v době od uzavření smlouvy o prodeji do výměny prodané věci ke změně její ceny - ať už směrem nahoru nebo dolů - nemá prodávající ani kupující práva na úhradu rozdílů v ceně[6].

Protože realizací uplatněného práva na výměnu věci získává kupující nové plnění, tj. novou věc namísto původně odevzdané, vadné věci, musí se výměna dotknout i běhu záruční doby. Podle ustanovení § 627 odst. 2 platí, že došlo-li k výměně vadné věci, začne od převzetí nové věci běžet záruční doba znovu. Jestliže dojde k jen k výměně určité součásti prodané věci, běží záruční doba znovu jen ohledně vyměněné součásti^[7].

Občanský zákoník zakládá právo na výměnu věci pro vady ve třech odlišných případech:

- a) právo kupujícího na výměnu věci podle ustanovení 616 odst. 3 po novele OZ,
- b) právo kupujícího na výměnu věci (součásti) podle ustanovení § 622 odst.1 věta druhá po novele OZ a
- c) právo kupujícího na výměnu věci podle § 622 odst. 2 po novele OZ.

Ad a) V rámci zákonné odpovědnosti za vady je kupujícímu po novele OZ nově v § 616 odst. 3 primárně dána možnost, aby v případě, že věc při převzetí není ve shodě s kupní smlouvou, požadoval výměnu věci nebo její opravu. Nezáleží přitom na tom, zda kupující koupenou věc již použil či nikoli.

Ad b) V novém § 622 odst. 1 došlo k dosti významné změně oproti znění OZ před novelou. Kupujícímu je totiž nově z titulu záruční odpovědnosti dána nejen možnost, aby požadoval odstranění vady, která se na věci v záruční době objevila, ale také možnost, aby požadoval, pokud to není vzhledem k povaze vady neúměrné, výměnu věci nebo její součásti, týká-li se vada této součásti. Podle dosavadního znění OZ, které stále platí, resp. je účinné, může kupující na základě § 622 požadovat výměnu věci (součásti) pouze v případě, že věc ještě nebyla použita.

Ad c) Ustanovení § 622 odst. 2 po novele OZ je obsahově totožné se současným ustanovením § 623 odst. 1 a nedochází tedy k žádným změnám. Podle ustanovení § 622 odst. 2 po novele OZ platí, že pokud se na prodané věci vyskytne v průběhu záruční doby neodstranitelná vada, větší počet odstranitelných vad nebo odstranitelná vada opětovně po opravě, může kupující za předpokladu, že tato vada (vady) brání řádnému užívání věci, uplatnit právo na výměnu věci nebo od smlouvy odstoupit. Vada, pro kterou lze uplatnit některé z práv uvedených v ustanovení § 622 odst. 2 po novele OZ, bývá nazývána kvalifikovanou vadou. Právo na výměnu věci podle ustanovení § 622 odst. 2 po novele OZ však má kupující jenom tehdy, jestliže koupil věc jako novou a bez vad. Byla-li věc prodána za nižší cenu nebo šlo-li o prodej použité věci, má kupující vzhledem k ustanovení § 624 OZ místo práva na výměnu věci právo na přiměřenou slevu. Je třeba upozornit, že ustanovení § 624 se netýká prodeje za snížené ceny podle cenových předpisů (výprodej nebo posezónní prodej). V těchto případech jsou dány všechny možnosti jak podle § 616 odst. 3, tak podle § 622 odst. 2 po novele OZ.

Základním předpokladem důvodnosti uplatnění práva na výměnu věci podle § 622 odst. 2 po novele OZ je, že vada (vady), pro kterou bylo toto právo uplatněno, má povahu buď:

- aa) neodstranitelné vady, nebo
- bb) většího počtu odstranitelných vad, nebo
- cc) odstranitelné vady opětovně se vyskytující po opravě.

Tato vada (vady) přitom vždy musí zároveň bránit řádnému užívání věci.

Ad aa) Ani při uplatňování práva na výměnu věci není rozhodující, zda jde o objektivně nebo subjektivně neodstranitelnou vadu.

Aby určitá neodstranitelná vada mohla být důvodem pro uplatnění práva na výměnu věci ve smyslu § 622 odst. 2 po novele OZ, musela by – na rozdíl od práva na slevu z ceny podle § 622 odst. 3 po novele OZ – bránit řádnému užívání věci[8].

Ad bb) Občanský zákoník z hlediska ustanovení § 622 odst. 2 po novele OZ staví na roveň neodstranitelné vadě větší počet odstranitelných vad a odstranitelnou vadu opětovně se vyskytující po opravě.

Žádný obecně závazný právní předpis neřeší otázku o kolik vad musí v konkrétním případě jít, aby mohly být považovány za větší počet vad. Soudní praxe se však sjednotila na názoru, že za větší počet vad lze v době uplatnění nároku kupujícího považovat současně alespoň tři odstranitelné vady[9]. To znamená, že vyskytují-li se na prodané věci nejméně tři odstranitelné vady, je možné vycházet z toho, že tato věc má větší počet vad[10].

Také větší počet odstranitelných vad může být důvodem pro uplatnění práva na výměnu věci podle ustanovení § 622 odst. 2 po novele OZ jen za předpokladu, že brání řádnému užívání věci.

Jestliže občanský zákoník klade větší počet odstranitelných vad na roveň neodstranitelné vadě, nesmí jít o nepodstatné vady, ale o takové, které se zejména při užívání věci projevují intenzivnějším způsobem. Judikatura[11] se vyslovila v tom smyslu, že jde-li o větší počet odstranitelných vad podle ustanovení § 622 odst. 2 po novele OZ, musí předpoklad spočívající v bránění řádnému užívání věci splňovat samostatně každá jednotlivá vada z tohoto většího počtu.

Ad cc) Důvodem pro uplatnění práva na výměnu věci prodané v obchodě podle ustanovení § 622 odst. 2 po novele OZ může také být opětovný výskyt odstranitelné vady po opravě. Stejně jako v případě neodstranitelné vady nebo většího počtu odstranitelných vad, i zde však jen za předpokladu, že brání řádnému užívání prodané věci.

Občanský zákoník pojem opětovného výskytu vady po opravě nedefinuje. Soudní praxe však dovodila, že za opětovný výskyt odstranitelné vady po opravě lze považovat výskyt této vady po jejích alespoň dvou předchozích opravách[12]. Podmínkou pro takový závěr ovšem vždy je, aby se jednalo o výskyt a opravu stejné vady. O opětovný výskyt vady po opravě proto nepůjde, vyskytnou-li se na prodané věci a jsou postupně odstraňovány tři různé vady. Na druhou stranu nezáleží na tom, jakým způsobem je jedna a táž vada opravována[13].

Kupující má právo na výměnu věci uplatnit buď samostatně, anebo jako eventualitu k jinému právu z odpovědnosti za vady. O naposledy uvedený případ půjde například tehdy, když si kupující není jist, zda určitá vada prodané věci je či není odstranitelná, a proto z opatrnosti uplatní právo na její odstranění a pro případ, že se jedná o vadu neodstranitelnou, právo na výměnu věci. Eventuálním způsobem lze uplatnit i právo na výměnu věci a právo na slevu z ceny. Takový postup by byl praktický zejména tehdy, když si kupující není zcela jist, zda určitá neodstranitelná vada prodané věci brání či nebrání jejímu řádnému užívání. Za takové situace by mohl uplatnit právo na výměnu věci a pro případ, že reklamovaná neodstranitelná vada ve skutečnosti nebrání řádnému užívání věci, právo na slevu z ceny nebo od smlouvy odstoupit.

Eventuálním způsobem však nelze uplatnit právo na výměnu věci a právo na odstoupení od smlouvy.

Důvody pro uplatnění obou těchto práv obsažených v § 622 odst. 2 po novele OZ jsou totiž stejné – kvalifikované vady. Jedná se o práva daná kupujícím na výběr a záleží proto na něm, které z obou práv uvedených v ustanovení § 622 odst. 2 zvolí.

Pokud by kupující výše uvedená práva uplatnil alternativně, došlo by vzhledem následkům odstoupení od smlouvy vyplývajícím z § 48 odst. 2 OZ ke zrušení smlouvy.

K uplatnění práva na výměnu věci prodané v obchodě zpravidla nedochází bezprostředně po převzetí věci kupujícím, ale až po uplynutí určité doby, po kterou kupující prodanou věc používá. Z toho vyplývá, že v době uplatnění práva na výměnu věci bývá prodaná věc již více či méně opotřebena. Naskytá se proto otázka, zda je kupující při realizaci práva na výměnu věci v takovém případě povinen nahradit prodávajícímu opotřebení prodané věci, k němuž došlo při užívání této věci v době od jejího převzetí po uzavření smlouvy o prodeji v obchodě do provedení výměny.

Touto otázkou se také zabývala soudní praxe^[14] a dospěla k závěru, že pokud dojde k realizaci kupujícím uplatněného práva na výměnu věci, nemá prodávající právo na náhradu za znehodnocení prodané věci (např. z důvodu náhrady škody nebo bezdůvodného obohacení) vzniklé jejím užíváním a opotřebením v době od převzetí věci po uzavření smlouvy o prodeji v obchodě do její výměny. Pokud by však vyměňovaná věc byla kupujícím znehodnocena více, než je běžné (došlo by například k jejímu poškození), mohl by se prodávající domáhat náhrady takto vzniklé škody na základě ustanovení § 420 OZ.

[1] Podle stále platného ustanovení § 622 totiž může kupující z titulu zákonné odpovědnosti požadovat po prodávajícím výměnu věci (součásti), pokud nebyla kupujícím ještě použita.

[2] Domnívám se, že by se ustanovení § 622 odst. 2 OZ dalo použít i v případě, kdy by kupující sice uplatnil právo na odstranění vady z titulu zákonné odpovědnosti podle § 616 odst. 3, ale prodávající by nestihl odstranit vadu ve 30 denní lhůtě. Ta by se pak stala subjektivně neodstranitelnou a kupující by mohl na základě § 622 odst. 2 OZ požadovat výměnu věci nebo od smlouvy odstoupit.

[3] Před novelou § 623 odst. 1 OZ.

[4] Před novelou § 622 OZ.

[5] Oulík, J.: Prodej v obchodě, Praha, Panorama, 1983, s. 150.

[6] K tomu viz blíže bod IV. R 17/1976.

[7] Oulík, J.: Prodej v obchodě, Praha, Panorama, 1983, s. 151.

[8] K tomu viz R 22/1983 (s. 138, 139). Zde se mj. stanoví, že závěr o tom, zda zjištěné projevy vady brání nebo nebrání řádnému užívání prodané věci, není otázkou znaleckou, nýbrž je právním

posouzením zjištěných skutečností, které přísluší výlučně soudu, jenž si pro tento závěr musí opatřit potřebné podklady k provedení důkazů o charakteru a rozsahu vad. Přitom toto posouzení vychází především z účelu, jemuž prodaná věc slouží.

[9] K tomu viz blíže R 67/81.

[10] Oulík, J.: Prodej v obchodě, Praha, Panorama, 1983, s. 154 až 155.

[11] Viz blíže R 67/81.

[12] K tomu viz blíže R 22/1983

[13] Oulík, J.: Prodej v obchodě, Praha, Panorama, 1983, s. 157.

[14] R 17/1976

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)
- [Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení](#)